

RUK 102 KARJALAN KANNAKSELLA

MATKAPÄIVÄKIRJA 40-VUOTISJUHLAMATKALTA 9.-11.6.2000

Luovutettu Karjala kiinnostaa. Erilaisia turistirtekiä tehdään sekä matkatoimistojen järjestäminä kuten myöskin yksityisesti sekä Kannakselle, Laatokan Karjalaan että myöskin pohjoisemmaksi. Retkien ponttimena on kävijästä riippuen yleensä vanhan kotiseudun näkeminen, sotahistoria tai pelkkä uteliasuus. Oma lukunsa on tietysti nestemäisten käyttöaineiden hakureissut sekä ajopelille että kuljettajalle. RUK 102 teki 9.-11.6.2000 retken Karjalan Kannakselle, jolloin pääteemana oli tutustuminen viime sotien taistelupaikkoihin. Oppaana oli sotahistorioitsija eversti Sampo Ahto

Matkareittimme

Perjantai 9.6.2000

Viipurin kautta Terijoelle

Retkemme alkoi Helsingin Rautatienoriilla 9.6, jolloin matkaan lähti 175 kesällä 1960 RUK 102 kurssilla olutta reservin upseeria. Neljä bussia otti suunnan kohti Haminaa, missä nautimme sotilaslounaan. Sen jälkeen seurasi akseerausharjoitus ruokalan aukiolla, koska ohjelman sisäytyi marssi neljännessä torvisoitokunnan lahdittamana pääraennuksen kentälle. Ohjelmassa seurasi katselmus, seppelien lasku sekä kenttäjumalanspalvelus. Katselmuksen suoritti kenraaliluutnantti Juha Kainulainen, joka oli viimeinen sotilaspukea kantava kurssilaisemme. Tämä oli Juhan viimeisiä palvelustehtäviä ennen eläkkeelle siirtymistä. Jo lähtiesä jaetut RUK 102 lippalakit antoivat mukavan yhteenkuuluvaisuuden tunteen ja ”Jumala omi linnamme” kaikui tilaisuuden päätteeksi komeasti.

Haminasta matka jatkui kohti Vaalimaata. Rekkajono oli pitkä, mutta onneksi bussit pääsivät sen ohitse. Pari tuntia Venäjän puolen tulissa kuitenkin tuhraantui. Venäjän puolella saimme eteemme koko matkan ajaksi poliisiauton, mikä oli varmasti hyvä ratkaisu. Suuntasimme rajalta ensin Viipuriin ja sieltä Suomenlahden rantatietä pitkin Johanneksen, Koiviston ja Inon kautta ensimmäiseen yöpymispaikkaamme Terijoelle. Sampo Ahton ääni kuului kaikissa autoissa ja hän selosti koko bussimatkan ajan linjojen sijaintia, taisteluiden kulkua sekä myöskin vanhaa ja kadonnutta suomalaista kulttuuria. Viipurin kantakaupunki näyttää lahoavan paikalleen

Yleensäkin Kannas on surkeassa kunnossa. Suomalaisten rakennukset ja kylät ovat kadonneet ja pellot pusikoituneet. Venäläisten itse rakentamat rötölet ovat masentavaa katseltavaa. Vastapainona ovat lukuisat erilaisten liikemiesten tiilimureilla ympäröidyt datsat, joissa portilla saattoi olla aseistettu vartija. Keskeneräisiä runkoviuheseen jätettyjä rakennuksia näki paljon. Ne hupenevat pikku hiljaa tiili kerrallaan. Suomalaisten hautausmaat on hävitetty, hautakivet murskattu sepeleiksi ja olipa erään sankarihautausmaan päälle sijoitettu jopa kaatopaikka. Inkilässä yllettiin Mannerheim-linja, mistä todisteena oli nähtävissä vielä ki-pesäke sekä räjäytettyjä bunkkereita. Koiviston kirkko sekä Terijoen luteriläinen kirkko näyttivät olevan kohtuullisessa kunnossa. Viimeksi mainitun edustalla on suomalaisten uudelleen pystyttämä tuore sankarihauta.

Erikoinen nähtävyyks on Inon räjäytetty kantalinna, joka valmistui ensimmäisen maailmansodan loppuvaiheissa. Se ei kuitenkaan ehtinyt ampu laukaustaakaan. Tarton rauhansopimuksen perusteella suomalaisten oli tuhattava koko linna. Paljon tekee ihmiskunta turhaa työtä. Inon linnakkeella oli vielä runsaasti maanlaisia käytäviä olemassa. Kerrotaan, että edellisessä kesänä sinne olisi eksynyt kaksi pikkupoikaa, joita ei löydetty. Terijoella teimme itäkävelyn luterilaisen kirkon kautta Otto-Ville Kuusisen ”Suomen Kansanhallituksen” hallituspalatsille. Se oli ollut vuosisadan alussa rikkaan pietarilaisen kauppiaan upea kesäpaikka. Nyt se on täysin rappiolta.

Lauantai 10.6.2000

Kronstadt

Lauantiaamun ensimmäinen kohteemme oli Kronstadt, minne ajettiin Pietarin patao pitkin. Työt padolla olivat kesken ja olipa eräs keskeneräinen silta romahtanutkin. Kronstadtin edessä on linnoitettuja tekoasaaria, jotka ovat huonossa kunnossa. Totebenille hoitaa yksin väpeli, joka eläkkeelle siirtytään ei halunnut siirtyä pois saareltaan. Kronstadtissa oli aikanaan runsaasti kirkkoja, komeita niistä Merkatedraali. Bolševikit räjäyttivät 10 kirkkoa, mutta nyt niitä taas korjillaan. Menosuntaan vasemmalta puolella patao oli jäteläis, johon Pietarin jättevedet lasketaan. Vesistä 1/3 tuli jotenkuten puhdistettuna ja 2/3 sellaisenaan. Ihme kylä altaalla näkyi useita venekuntia kalastamassa.

Kuuterselkä

Pietarin padolta palasimme vanhan Rajajoen ylittään Terijoelle ja jatkoimme sieltä Raivolan kautta Kuuterselkään. Pääsemän murruttua 10.6.1944 Valkeasaaressa etenivät venäläiset kahdessa päivässä VT-linjalle, jolloin painopiste oli Kivennavan tien suunnassa. Venäläiset valtasivat Kuuterselan harjun, eikä apun lähetetty ErP 13 onnistunut vastahyökkäyksessään. Apuun lähetetty hyvin koulutettu kenraali Laguksen komentama PsD hyökkäsi puolella vahvuudellaan Kuuterselkään, mutta joutui jo 15.6 perääntymään. Laguksen poika Olof Lagus oli ensimmäisessä panssarivaunussa ampujana ja onnistui tuhoamaan neljällä ensimmäisellä laukauskellaan neljä vaunua. Huolimatta raivokkaista vastaiskuista Kuuterselkä ja VT-linja oli jätettävä. Vetäytyminen jatkui VKT-linjaa kohti. Kuuntelimme kauniina kesäaamuna ruisrääkän äänneissä Sampo Ahton kuvauksia taisteluista kuin jännityskertomuksia konsanaan.

VT-linja oli parhaiten linnoitettu Kannaksen kolmesta puolustuslinjasta. Siellä oli 388 betonikorsua ja tilat 15.000 miehelle. Se oli kuitenkin keskeneräinen sisältäen kohtalokkaiksi osoittautuneita aukkoja. 3.D:n komentaja kenraali Pajari raivostui nähdessään VT-linjan valmiusasteen. Kuitenkin hän ryhtyi linnoitustöiden jatkamisen sijasta rakentamaan paraatitenttää 4.6 paraatia varten. Suuri ongelma oli myöskin panssaritorjunta-aseiden puute. Keväällä oli tosin tullut Saksasta 1700 ps-nyrkkiä ja 300-400 ps-kauhua, mutta niitä oli vielä tässä vaiheessa niukasti rintamajoukoilla. PsD:lla oli 200 vaunua, mutta kalusto oli enimmäkseen vanhaa.

Ratsuväkiprikaatin vastuualueella rintaman oikealla sivellä olivat sielläkin asiat kehittyneet huonoon suuntaan. Prikaatin komentaja kenraali Melander katsoi 16.6 komentopaikkansa ikkunasta ulos todeten ilokseen, että pihalla on panssarivaunuja. Kun hän sitten huomasi, että niissähan on punaiset tähdet, niin ei muuta kuin ikkunan kautta metsään pakoon. RvPr menetti tällöin koko arkistonsa, joka löytyi 90-luvun lopulla Pietarista.

Siiranmäki

Siiranmäkeen, joka myöskin oli VT-linjalla, ajoimme Kivennavan kautta. Evästauko pidettiin tennistestyksessä ennen kävelyä Seppälän mäelle. Siiranmäen paikka oli strateginen, sillä se sijaitsi ns. neljän tien risteyksessä. Kylä oli hävinnyt. Komppanian päällikön korsi oli kuitenkin ehjänä. Siiranmäellä oli betonikorsuja, upolettuja psv-esteitä ja taisteluhautoja. Linnoitustöiden aikana oli kuitenkin tehty suuri virhe jättämällä taisteluhauta kaivamatta Seppälän talon pihapiiriin. Se osoittautui kohtalokkaaksi.

Siiranmäessä oli rintamavastuussa evl Ehnroothin komentama 2. divisioonaan kuuluva JR 7. Kerrotaan, että Ehnrooth henkilökohtaisesti olisi aloittanut Siiranmäen taistelun. Venäläinen hyökkäysosasto tuli nelirivissä punatippu kärsissä hulmuten ja vahvasti humalassa kohti suomalaisten asemaa. Ehnrooth oli temmannut joltain sotamieheltä kivaärin ja antanut käskyn, että ampuu saa vasta sitten, kun hän ampuu. Tulikuri piti, Ehnrooth ampuu ensimmäisenä ja siitä alkoi vihollisoston lahti. Siiranmäestä taisteltiin neljä päivää raivokkaasti. Hyökkäykset ja vastahyökkäykset seurasivat toisiaan. Syntyi monta sankaritarinaa. Siiranmäestä oli kuitenkin luovuttava 16-17.6 välisenä yönä, jolloin 2.D aloitti vetäytymisen kohti VKT-linjaa. Voittiin kuitenkin kallisarvoista aikaa yhtymien siirtämiselle Karjalan rintamalta Kannakselle.

Valkeasaari

Siiranmäestä ajoimme Valkeasaaren kautta Pietariin. Venäläisten 9.6.1944 alkaneen suurhyökkäyksen painopiste oli Valkeasaareissa 10. D:n lohkoilla, missä rintama murtui 10.6. Valkeasaari kuului Pääasemaan. Jäikivisaasti voi hännästäellä, miksi pääpuolustusasema oli rakennettu laakealle hiesumaalle, eikä sitä oltu sijoitettu taermmaksi edullisempaan maastoon. Tänään vanhan Pääsemän maasto on peitteinen kasvavan puuta ja pensasta, mutta 1944 se oli verrattavissa Pohjanmaan lakeuksiin. Pajari, joka kovasti arvosteli VT-linjaa, oli Pääasemassa käydessään sen sijaintiin ja varusteluihin tyytyväinen. Venäläisten suurhyökkäys Valkeasaareissa on taatusti ollut maanpäällinen helvetti. Yksittäisiä tykinlaukauksia ei kuulunut, ainoastaan yhtenäistä jymyä. Maata lensi kymmenien ja pölyä satojen metrien korkeuteen.

Pietari

Pitkän ja antoisan päivän päätteeksi saavuimme Pietariin ja majoitauduimme ”Dvarjez Maladeshi”-hotelliin. Järjestäydymme parijonoon, jolloin kämppekaverukset vuorollaan saivat huoneensa avaimen. Matkan johtajille sen paremmin kuin hotellin vastaanottoon ei jäänyt mitään tietoa, kuka asui missäkin huoneessa. Tästä syntyi aamulla ongelmia.

Kurssin 40-vuotisjuhlailallinen nautittiin upeassa Nikolajevskin palatsissa. Tullessamme palatsin pihalle oli meitä vastassa kaksimiehininen torvisoitokunta, joka soitti Maammelaulusta alkaen suomalaisenmaallista musiikkia. Pojat tekivät hyvän tiin, sillä kolehtilaitikkoon tippui runsaasti myöskin seteleitä. Päästyämme pöytiin toivotti kurssitoimikunnan puheenjohtaja Olli Nepponen meidät tervetulleiksi ja lähdensi puheessaan isänmaa käsitteen laaja-alaisuutta. Oli muistuttu mieleen Talvisodan muistomitalin tekstin ”Kunniä-läsnäma” sekä mitään poikkeuksellisen suuren arvon kunniamerkkinä. Ruoka oli hyvää ja meitä viihdytti tanssi- ja soittoyhmä esittäen venäläistä kansanmusiikkia. Kurssiveljemme Viktor Jetsu esitti pajo-lauluja komealla äänellään. Lopuksi laulettiin yhdessä ”Kotimaani omi Suomi”.

Sunnuntai 11.6.2000

Ohjelmassa piti olla kiertoaajelu Pietarissa. Siihen varattu aika noin pari tuntia kului kuitenkin muutamien kadonneiden matkakumppaneiden etsiskelyyn ja odotteluun bussissa. Hotelli oli suuri, eikä tiedetty, mistä huoneista näitä kavereita olisi voitu hakea.

Äyräpää

Pietarista suuntasimme Valkeasaaren, Kivennavan ja Muolaa kautta Äyräpään, joka sijaitsee Vuoksen rannalla. Äyräpäässä taisteltiin sekä Talvi- että Jatkosodassa. Talvisodassa Mannerheim-linjan murruttua Lähteen lohkoilla joukkomme vetäytyivät Taka-asemalta Viipuri-Vuoksi-Taiva. Jatkosodassa oli Vuoksi osa VKT-linjaa, minne 2.D vetäytyi VT-linjan murruttua. Äyräpään harjulle asettui puolustukseen evl Ehnroothin komentama legendaarisen maineen saanut JR 7. Sen oikealla puolella oli aivan yhtä kova rykmentti JR 49, jonka komentaja ev Wahlbeck kaatui Vuosalmella. Suomalaiset joutuivat jättämään Äyräpään harjulla olevan sillanpääasemansa ja siirtymään Vuoksen yli Vuosalmelle. Venäläiset seurasivat perässä perustaan sillanpääaseman Vuoksen pohjoisrannalle, mutta eivät siitä päässeet eteenpäin. PsD siirrettiin Kannakselta vahvistamaan Vuosalmen puolustusta. Tämä valioyksikkö ei kuitenkaan suurien miestappioiden vuoksi ollut entisellään. Kuitenkin ankarian taistelujen jälkeen varmistui Vuosalmella yksi torjuntavoitosta, jotka olivat oleellisen tärkeitä tulevia rauhanneuvotteluita ajatellen.

Äyräpään harjulla näimme jäänteitä vanhoista taisteluhautoista sekä saksalaisten Stuka-syöksypommittajien pomminkuoppia. Presidentti Rytin allekirjoittama ja käytännössä saksalaisia hujaava ns. Ribbentrop-sopimus oli ainoa laatuinen isänmaallinen teko. Sen perusteella saimme Saksasta lisää panssaritorjunta-aseita, 122.JvD Greifin Viipurinlahdelle, 303. Rynnäkkö-tykkiprikaatin Tali-Ihantalaan ja ennen kaikkea lento-osasto Kuhlmeyn, mikä ratkaisevasti vaikutti rintamalinjojen vakiintumiseen ja torjuntavoittojen syntymiseen Tali-Ihantalassa ja Vuosalmella. RUK kurssi 102 lauloi Äyräpään kirkon rauniolla paljastetuin päin ”Kuullos pyhä valan”. Suomalaiset olivat itse Talvisodan aikana räjäyttäneet Äyräpään kirkon, koska sen tornin oli todettu olevan vihollisen tykistön tarkistuspiste. Ajateltiin, että pianhan sitä yhden kirkon uudelleen rakentaa, mutta tunnetuista sivistä rakentamatta jäi.

Paluumatka tehtiin Viipurin kautta Vaalimaalle ja siitä jälleen Helsinkiin. Rajanylitys Venäjän puolella oli nihkeää, mutta viimein päästiin kuniissa kesällänsä ajoleman kotia kohti. Siinänsähän on hyvä, että rajavartijat ja tullit yrättävät seuloa rajanylitystä yrättävien joukosta rikollisen aineksen. Tätäkin matkaa muistelee mielellään.